

Att vända kappan efter vinden

En uppsats om partistrategi hos Miljöpartiet de Gröna

Abstract

Ur infallsvinkeln att partier antar precisa strategier för att tillskansa sig makt syftar denna uppsats till att besvara varför Miljöpartiet de Gröna förändrat sin inställning till en mer positiv hållning, gällande ett svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Två teoretiska utgångspunkter ligger till grund för uppsatsen som möjliga förklaringsmodeller; att partiet följt en förändring hos väljarskaran i enlighet med Anthony Downs (1985) eller att partiet förändrats i önskan att ingå i en koalitionsbildning i enlighet med Gunnar Sjöblom (1968). De empiriska resultaten visar att både väljarna – genom statistisk analys av information från SOM-institutet, och Miljöpartiet – genom granskande av partiprogram och valmanifest, har blivit mer positivt inställda till EU. Av resultaten dras slutsatsen att förändringen hos partiet, till en mer positiv attityd gentemot den Europeiska Unionen, bottnar i både en rörelse efter partiets väljare samt en rörelse närmare Socialdemokraterna med synen på dessa som en potentiell samarbetspartner.

Nyckelord: Miljöpartiet de Gröna, Partistrategi, Office-seeking, Vote-seeking, EU-skepsis.

Antal ord: 9623

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Inledning	1
1.2	Bakgrund	2
2	Frågeställning	4
3	Hypoteser och avgränsning	5
3.1	Hypotes ett	5
3.2	Hypotes två	5
4	Teoretisk referensram	6
4.1	Partiers förflyttning efter väljare – Partistrategi enligt Anthony Downs	6
4.2	The Parliamentary arena – Partistrategi enligt Gunnar Sjöblom	7
5	Metod och fall	9
6	Begreppsdefinitioner	10
6.1	Begreppet <i>office-seeking</i> – Partiers strävan att bilda regering	10
6.2	Begreppet <i>vote-seeking</i> – Partiers strävan att erhålla maximalt antal röster	10
7	Material	11
8	Antaganden	12
9	Operationalisering	13
9.1	Operationalisering textanalys	13
9.2	Operationalisering statistik	14
10	Empiriska resultat funna i partiprogram och valmanifest	15
10.1	Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen – Enligt dessas partiprogram 15	
10.2	Miljöpartiets preferenser för regeringsbildning – Enligt dessas valmanifest	18
10.3	Socialdemokraternas syn på svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen – Enligt dessas partiprogram år 2013	20
10.4	Sammanfattande av resultat funna i partiprogram och valmanifest	21
11	Empiriska resultat av statistisk undersökning	22
11.1	Tillvägagångssätt	22
11.2	Andel som rankat Miljöpartiet som det bästa partiet och dessas inställning till EU .	22
11.3	Väljare som rankat Miljöpartiet som det näst bästa partiet och dessas inställning till EU	25
11.4	Sammanfattande av förändringen av väljarskarans inställning till den Europeiska Unionen	26

11.5	Statistisk signifikans	27
12	Diskussion kring den teoretiska referensramens slagkraft för de empiriska resultaten	28
12.1	Diskussion kring hypotes ett: <i>En förändring i väljarnas preferenser leder till en förändring i Miljöpartiets preferenser</i>	28
12.2	Diskussion kring hypotes två: <i>Miljöpartiets önskan att ingå i regeringsbildning leder till en förändring av Miljöpartiets preferenser</i>	30
12.3	Övergripande om de två hypotesernas relevans	32
13	Slutsats	33
13.1	Har Miljöpartiet förändrat sin inställning till den Europeiska Unionen?	33
13.2	Varför har denna eventuella förändring uppkommit?	33
14	Förslag till vidare forskning	35
15	Referenslista	36
15.1	Primärmaterial	36
15.2	Sekundärmaterial	37
16	Bilaga 1	39

Tabellförteckning

Tabell 1	Väljare med Miljöpartiet som bästa parti – Åsikt om EU år 1994	23
Tabell 2	Väljare med Miljöpartiet som bästa parti – Åsikt om EU år 2001	23
Tabell 3	Väljare med Miljöpartiet som bästa parti – Åsikt om EU år 2011	24
Tabell 4	Väljare med Miljöpartiet som näst bästa parti – Åsikt om EU år 1994	25
Tabell 5	Väljare med Miljöpartiet som näst bästa parti – Åsikt om EU år 2001	25
Tabell 6	Väljare med Miljöpartiet som näst bästa parti – Åsikt om EU år 2011	26

1 **Introduktion**

1.1 **Inledning**

Ljus mot mörker, gott mot ont, himmel mot helvete – listan på mänskligt konstruerade antonymer kan göras oändligt lång. Kontrasterna spelar en avgörande roll för orienteringen i en tillsynes ogripbar värld. I den politiska sfären tar dessa motsatser sig uttryck i den stiliserade uppdelningen av åsikter längst en skala mellan vänster och höger. Likt hur himlen inte enbart skiftar mellan ljus och mörker, utan bjuder oss på en mångfald av nyanser, finns det anledning att resonera kring den politiska palettens många färgtoner.

En frigörelse från denna dikotomi har inte minst skildrats av Miljöpartiet de Gröna. ”Den gröna politiken överskrider vänster-högerskalan”(SNDb). Detta förmedlade Miljöpartiet de Gröna i sitt valmanifest år 2002; ”[v]alet står inte mellan höger och vänster. Det finns en annan väg” (SNDb). Tidigare forskning har visat att partiet genom tiden inte antagit en tydlig, konsekvent plats på den politiska höger-vänster-skalan. Istället beskriver Ljunggren (2010) hur Miljöpartiet de Gröna de senaste 20 åren strategiskt sökt sig till olika aktörer. Partiet har sökt samarbete med Socialdemokraterna och Centerpartiet likväl som med partier belägna på den högra falangen. Denna diffushet beskrivs som en strategi för partiet att tillskansa sig politiskt utrymme (Ljunggren, 2010).

Genom dessa skiften av politisk förankring på den politiska höger-vänster-skalan har dock Miljöpartiet de Gröna stått fast vid två fundament för dessas politik; prioriteringen av miljöfrågor och den restriktiva hållningen mot den Europeiska Unionen. Den sistnämnda grundbulten är emellertid under förändring (Ljunggren, 2010). Det är därför intressant att söka påvisa att ett partis ställningstagande i en viss fråga kan illustrera hela partiets agerande, i sökande efter maximalt utrymme i den politiska samtiden. Nedan påvisas genom analys av statistisk data samt av partiprogram och valmanifest, hur Miljöpartiet de Grönas agerande gällande ställningstagande till den Europeiska Unionen kan ses som ett strategiskt handlande i sökande efter utrymme.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Europa – partisystem under förändring

En västeuropeisk trend av fragmentering av partisystem har tvingat politiska partier till utveckling i strävan att erhålla makt. Partiöverskridande koalitioner har blivit ett allt vanligare utfall efter att den nationella befolkningen har lagt sin röst på vem som bör tillåtas regera. Därtill har utvecklingen tillåtit partier sprungna ur politiska sakfrågor bortom den vedertagna politiska tudelningen mellan höger och vänster, att uppstå (De Winter – Dumont, 2006, s. 175, 178). Detta gör att frågan om partiets strategi för att erhålla makt – *att söka förverkliga sin politik, maximera antalet röster eller sträva efter att bilda regering* – ställs på sin spets (De Winter – Dumont, 2006, s. 183).

Röd, blå eller kanske grön? Oavsett politiskt ställningstagande går det inte att neka till förändringen av den politiska arenan som har skett i Sverige under de senaste femtio åren. Partisystemet som under en längre period har präglats av socialdemokratisk dominans har nu kommit att närmast ta formen av ett bipolärt system, med en retorik delvis förd mellan två tydliga politiska block (Gallagher, Laver, Mair, 2011, s. 216, 231; Larsson; Regeringskansliet). Kanske är denna utveckling ett strategiskt svar från partierna sida på den förändring som skett av den politiska arenan? Denna utveckling gör det intressant att studera hur ett av Sveriges yngre partier – Miljöpartiet de Gröna – agerar för att släcka sitt törstande efter politisk makt och hur partistrategin tar sig uttryck i Miljöpartiet de Grönas verbaliserade politik.

1.2.2 Den europeiska integrationsprocessen

Inte enbart den nationella politiska arenan är under förändring. En uttrycksform för den ökade mellanstatliga interdependensen är den kontroversiella integrationsprocess som uppträder inom den Europeiska Unionen (Heywood, Jones, Rhodes, 2002, s. 4). Oavsett om ett positivt eller mer kritiskt förhållningssätt till EU antas, kan faktumet att en allt större mängd av de politiska beslut som tidigare fattats på nationell nivå numera ligger på Europeiska Unionens bord, inte förnekas (Gallagher et.al. 2011, s. 116-117, 152-154, 172). Därav anses ställningstagandet till den Europeiska Unionen vara en relevant infallsvinkel i studiet av svenska partiets strategi på den politiska arenan.

1.2.3 Stundande riksdagsval hösten 2014

Relevansen för studerande av den svenska partipolitiska arenan motiveras ytterligare av det stundande riksdagsvalet hösten år 2014. Faktumet att förändringen av det partipolitiska rummet under det senaste decenniet lett till att Sverige idag har ett partisystem som närmast kan beskrivas som bipolärt, i kombination med att inställningen till EU är en av de frågor som splittrat de två blocken, väcker intresse för diskussion kring hur Miljöpartiet de Gröna – ett parti som uppkommit ur en fråga bortom den politiska höger-vänsterskalan – resonerar kring Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen (Gallagher et.al. 2011, s. 216, 231; Larsson).

2 Frågeställning

Sprunget ur intresset för aktualiteten i politisk partistrategi som beskrivits ovan har denna uppsats skrivits för att söka svaret på följande fråga:

Har Miljöpartiet de Gröna förändrat sin inställning till den Europeiska Unionen och varför har denna eventuella förändring uppkommit?

3 Hypoteser och avgränsning

I sökandet till svar på frågeställningen har två hypoteser ställts upp som torde kunna förklara en eventuell förändring hos Miljöpartiet de Gröna.

3.1 Hypotes ett

En förändring i väljarnas preferenser leder till en förändring i Miljöpartiets preferenser.

Denna hypotes grundar sig i antagandet att partier tenderar att röra sig efter väljarskaran för att tillskansa sig ett större antal röster. Ur detta perspektiv antas partier vara röstmaximerande (Downs, 1985).

3.2 Hypotes två

Miljöpartiets önskan att ingå i regeringsbildning leder till en förändring av Miljöpartiets preferenser.

Denna hypotes grundar sig i antagandet att partier önskar maximera sitt inflytande i legislaturen. För mindre partier kan detta innebära att partier ser en koalitionsbildning som nödvändig för att erhålla maximal möjlighet till påverkan (Sjöblom, 1968, s. 254-256).

Uppsatsen är avgränsad till att enbart behandla dessa två hypotesers förklaringskraft till förändrad syn på den Europeiska Unionen, samt bedöma vilken av dessa som får störst gehör gällande Miljöpartiet. Därmed lämnas andra förklaringsfaktorer därhän. Uppsatsen är därtill fokuserad på partiets agerande, varför även förklaringar till väljarskaran's röstbeteende utelämnas. Av den ställda frågeställningen utläses även att uppsatsen är inriktad på det svenska Miljöpartiet de Gröna.

4 Teoretisk referensram

För uppsatsen har en teorikonsumerande studie valts. Uppsatsen söker låta teorierna nedan förklara de empiriska resultat som funnits (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2012, s. 37). Uppsatsen utgår i huvudsak ifrån två teorier formulerade av två olika författare, en till respektive hypotes. Nämnvärt är dock att de två teorierna har vissa tangeringspunkter. De båda författarna poängterar att partiets slutgiltiga mål antas vara att ingå i regeringsbildning i önskan att ha makt över regering och parlament; att hålla *office* (Downs, 1985; Sjöblom 1968). De två teorierna har dock valts för uppsatsen på grund av sina särdrag. Anthony Downs (1985) beskriver hur partiets relation till väljarskaran i sökandet efter röster – *vote-seeking* – prioriteras framför allt annat. Gunnar Sjöblom (1968) betonar på sin sida partiets agerande i relation till varandra i sökandet efter regeringsmakt; att hålla *office* – vara *office-seeking*.

4.1 Partiets förflyttning efter väljare – Partistrategi enligt Anthony Downs

Ett grundantagande för Downs modell är att individer agerar rationellt. Med rationalitet menas strävandet efter maximal effektivitet, givet den information individen har om valmöjligheter för agerade. Den rationalitet som praktiseras av politiker antas ha en särställning då den utgör grundbulten för uppbyggnaden av samhället i övrigt (Downs, 1985, s. 5-6, 11).

Downs modell förutsätter att samtliga partier drivs av viljan att ingå i regeringsbildning. Den förda politiken antas därmed vara ett medel för partier att erhålla den avkastning regeringsbildning anses medföra. Det omvända förhållandet – att önska ingå i regering för att förverkliga sin politik – faller utanför modellen intresse (Downs, 1985, s. 13, 28, 111). Denna modell står särskilt intressant för denna uppsats då Downs presenterar en teori relevant för sökandet efter klargörande för uppsatsens första hypotes: *En förändring i väljarnas preferenser leder till en förändring i Miljöpartiets preferenser.*

Möjligheten till att bilda regering fordrar emellertid en tillräcklig mängd röster från väljarna. Partiers sökande efter röstmaximering hos väljare måste därmed betonas. Downs utgår ifrån att partier i strävan efter röster tvingas till att formulera sinsemellan olika politik. Modellen menar att det enbart finns en viss mängd väljare ett parti kan nå. För att dessa ska bemöda sig att rösta krävs en viss distinktion partier emellan. Tävlingen om väljares röster antas vara den största kraften i formandet av ett partis politik. Därmed är partier benägna att omdefiniera sina ståndpunkter efter väljarskaran preferenser. Partier antas välja den ideologi som torde vinna flest röster – ej den ideologi de anser förbättra samhället (Downs, 1985, s. 31, 35, 98, 101-102, 111).

Den politiska förflyttningen kan likväl inte ske vind för våg. För att inte signalera en ansvarslöshet till den röstande befolkningen tenderar partier att hålla sina skiftningar inom ett givet politiskt spektrum. Även hastigheten för skiftningar har betydelse, majoriteten av de förändringar som uppträder sker långsamt (Downs, 1985, s.109-110).

I ett system med enbart två partier kan det därmed vara fruktbart för dessa att i stor utsträckning konvergera mot centrum för den politiska paletten. Ett flerpartisystem motiverar dock partier att, i större utsträckning, hålla ett visst ideologiskt avstånd för att bemöta väljarskaran olikheter. Ett uttryck för partiers strävan efter röstmaximering hos väljarskaran blir därmed att dessa formulerar en politik med syfte att utmärka sig bland övriga partier. Sken kan därmed ges av att partier i flerpartisystem högre värdesätter ideologier. Downs anser detta ehuru enbart vara en fasad i strävan efter maximalt antal röster, universell för alla partier (Downs, 1985, s. 31, 35, 115, 122, 125-127).

4.2 The Parliamentary arena – Partistrategi enligt Gunnar Sjöblom

Sjöblom (1968) delar upp den manege på vilken politiska partier i ett flerpartisystem är verksamma i tre delar; *väljararenan, den interna arenan och den parlamentariska arenan*. Den parlamentariska arenan står särskilt intressant för denna uppsats, då Sjöblom presenterar en teori relevant för sökandet efter klargörande för uppsatsens andra hypotes; *Miljöpartiets önskan att ingå i regeringsbildning leder till en förändring av Miljöpartiets preferenser*.

Sjöblom definierar den parlamentariska arenan som en legislatur och den exekutiva regering denna väljer. Alla partier antas sträva efter maximalt inflytande över denna arena. Största möjlighet till utövning av makt antas erhållas genom att som parti ingå i regeringsbildning. Flerpartisystemets egenskaper medför att regeringsbildning kan komma att innebära formande av koalitioner. I partiers strävan att besitta största möjlighet till påverkan kan alltså koalitionsbildning utgöra ett nödvändigt steg (Sjöblom, 1968, s. 250, 254-256, 264).

Sjöblom beskriver hur formandet av koalitioner inte nödvändigtvis är en trivial process, snarare tvärtom. Koalitionsregeringar antas med nödvändighet medföra att partier formulerar om och justerar sin politik. Detta för att bättre stämma överens med möjliga koalitionspartners politik. Således påverkas ett partis möjlighet att förverkliga sin önskan om maximalt inflytande av hur väl partiet kan dagtinga med de övriga (Sjöblom, 1968, s. 256, 260, 267).

Möjligheten till bildande av koalitioner grundas delvis i partiets relativa positionering i förhållande till varandra. Positioneringen bestäms av ståndpunkter uttalade av partierna. Distinkta ståndpunkter kan både separera partier och föra dessa närmare varandra. Sjöblom påpekar att det alltid är nödvändigt för partier att göra en kartläggning över de övrigas positioner. Detta för att därefter fatta vidare beslut om det egna partiets agerande. Detta ståndpunkternas kartverk är avgörande för handlandet på den parlamentariska arenan i sin helhet (Sjöblom, 1968, s. 258, 262, 266-267).

Att justera sina ståndpunkter i strävan att ingå i en koalition är för partier en vanskelig företeelse. De vinster i form av ökade möjligheter till politiskt inflytande som ett deltagande i regeringsbildning förväntas medföra, kan dock leda till att partiet förlorar röster från väljare om rubbningen av de politiska ståndpunkterna är alltför stor (Sjöblom, 1968, s. 273).

5 Metod och fall

I enlighet med Esaiasson et.al. har tiden som jämförelsepunkt valts för att förklara ett samband (Esaiasson et.al., 2012, s. 37, 146 ff.). De fall som valts för att besvara frågeställningen är tre historiska nedslag i Miljöpartiets historia. För dessa har statistiska data samt partiprogram och valmanifest studeras. År 1994 har använts som utgångspunkt för jämförelsen. År 1994 valdes som utgångspunkt för studien då Sverige detta år stundade inför att gå med i den Europeiska Unionen, varför denna politiska fråga antas ha varit mycket aktuell berört år. År 2010 har valts med anledning av att Miljöpartiet år 2010 uttalade att de önskade ett rödgrönt samarbete, vilket antas ha varit en mycket central fråga för den förda politiken berört år (SNDc). För att kunna studera en förändring ansågs det lämpligt med en referenspunkt mellan dessa ytterligheter i tiden varför år 2001 valts. Detta år har valts då det anses bidra med förståelse för i vilken takt en förändring har skett. Därtill antas en tjugoförårsperiod vara ett tillräckligt tidsspänn för att studera en förändring inom ett parti, detta i enlighet med att partier antas förändra sig långsamt (se 8 *Antaganden* nedan). Övriga årtal har valts enligt följande:

Nedslag för statistik: år 1994, 2001 samt 2011.

Nedslag för partiprogram: år 1994, 2001 samt 2013.

Nedslag för valmanifest: år 1994, 2002 samt 2010.

Av att läsa ovan framgår att årtalen varierar något. Denna skillnad beror på tillgängligheten av material. Intresset har emellertid legat i att undersöka förändring med hjälp av nedslag under tidigt 90tal, 00tal och 10tal, vilket det valda materialet tillåter. Detta i kombination med antagandet om att partier rör sig långsamt (se 8 *Antaganden* nedan) leder till att det inte ses som nödvändigt att problematisera årtalen vidare. Avslutningsvis ämnar uppsatsen undersöka vilken av de två hypoteserna som kan ses som den troligaste förklaringen till en förändring av Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen.

Kvantitativ analys av statistisk data har valts då den ger en övergripande bild av en stor mängd information, vilket anses vara lämpligt i fångandet av den breda massans åsikter. Detta i enlighet med Esaiasson et.al. (2012, s. 346), som förklarar statistikens lämplighet vid sammanfattande av en större mängd observationer.

Kvalitativ textanalys av partiprogram har valts ur önskan att systematisera och klargöra tankestrukturen hos Miljöpartiet gällande medlemskap i EU. Därtill har valmanifest valts att studeras gällande Miljöpartiets inställning till regeringsbildning (Esaiasson et.al., 2012, s. 211).

6 Begreppsdefinitioner

6.1 Begreppet *office-seeking* – Partiers strävan att bilda regering

Begreppet *office-seeking* syftar på partiets önskan att forma regering. Incitamentet för att hålla ministerposter bottenar i den avkastning regeringsmakten förväntas ge. Utbytet består i allt som kan ses som fördelaktigt med att hålla ministerposter; möjlighet till politiskt inflytande, avkastning i form av pengar, erkännande som politiska makthavare etc. (De Winter – Dumont, 2006, s. 180-183). Som resultat av denna längtan strävar partier efter regeringsmakt, antingen som ensamt parti eller del av en koalition – detta kallas *office-seeking*. Begreppet är av relevans för denna uppsats då det underlättar förståelsen för den parlamentariska arenan, presenterad av Gunnar Sjöblom (1968).

6.2 Begreppet *vote-seeking* – Partiers strävan att erhålla maximalt antal röster

Begreppet *vote-seeking* syftar på partiets önskan att erhålla maximalt antal röster bland väljarskaran. Denna önskan är med nödvändighet föregående både för partiets önskan att bilda regering och iscensätta sin politik (De Winter – Dumont, 2008, s.182; Downs, 1985, s. 31, 35). Begreppet är av relevans för denna uppsats då det underlättar förståelsen för hur partier antas forma sin politik för att tillskansa sig maximalt antal röster, presenterad av Anthony Downs (1985).

7 Material

Uppsatsen bygger i huvudsak på följande material (för kompletterande material se *Referenslista*):

Statistik från SOM-institutet för år 1994, 2001 samt 2011. Statistisk data har valts då uppsatsen sökt fånga inställningen hos den breda massan. Statistik tjänar detta syfte på ett unikt vis som knappast behöver motiveras ytterligare.

Miljöpartiets partiprogram från år 1994, 2001, 2013, Socialdemokraternas partiprogram från år 2013 samt valmanifest för Miljöpartiet från år 1994, 2002, 2010. Gällande de studerade partiprogrammen har dessa valts då vi önskat fånga den politik som Miljöpartiet själva förmedlar till den svenska befolkningen. För studien har det varit av intresse att informationen ej uttolkats av tidigare mellanhänder. Valmanifest har valts utifrån att dessa på ett enkelt sätt visar vilka frågor som prioriterats inför olika val. De anses därmed kapsla in andan i vilka partier går till val i sin samtid. Både partiprogram och valmanifest har den egenskap att de tjänar till att ge befolkningen de grunder på vilka väljare röstar. Valet att studera dessa handlingar är därmed naturligt då de stipulerar partiets direkta kommunikation med väljare.

En svaghet som kan lyftas gällande partiprogram och valmanifest är risken att dessa innehåller försköningar och tomma ord som ej iscensätts. Dock anses de fördelar som berörts ovan överväger denna risk då dessa handlingar är unika gällande kommunikationen från partier till väljarskaran.

Ytterligare en farhåga gällande den kvalitativa textanalysen är risken för en subjektiv bedömning. Denna risk motverkas i uppsatsen genom en konkret operationalisering (se *9.1 Operationalisering textanalys*) samt användande av citat för att understryka uttolkade ställningstaganden (se *10 Empiriska resultat funna i partiprogram och valmanifest*).

8 Antaganden

I skrivandet av uppsatsen har följande antaganden gjorts:

Väljares rörelse antas föregå partiets rörelse.

Trots att en diskussion kan lyftas kring huruvida väljare föregår partier eller partier föregår väljare gällande förändringar av åsikter, antas i uppsatsen att väljarna rör sig först, varefter partierna följer väljarna. Antagandet har gjorts då ett ställningstagande i frågan ansågs vara nödvändigt för att bedriva vidare skrivande av uppsatsen. Att väljarens rörelse föregår partiets faller i linje med Downs teori om partiets rörlighet (1985).

Partier antas röra sig långsamt.

Då Downs (1985, s. 109) menar att partier tenderar att förändra sig under en långsam process har detta antagande gjorts även för denna uppsats, vilket motiverar varför tre historiska nedslag över en tjugooårsperiod valts, vilket antas vara en längre tidsperiod.

Väljare som rankat Miljöpartiet som det näst bästa partiet antas vara potentiella väljare för partiet.

I sökandet efter en möjlig rörelse från Miljöpartiet efter väljarskaran, antas de som rankat partiet som det näst bästa valet, vara väljare som skulle kunna tänka sig att rösta på Miljöpartiet om partiet i viss mån formulerade om sin politik. Denna väljargrupp refereras därav nedan till som Miljöpartiets *potentiella väljare*.

9 Operationalisering

9.1 Operationalisering textanalys

För att knyta samman teori och empiri har följande operationalisering gjorts:

Avsnitt ett:

För att fånga Miljöpartiets inställning till EU har följande frågor, i linje med Esaiasson et.al (2012, s. 215 ff.) ställts till de partiprogram som studerats. Frågorna ska fungera som ett raster för inställningen respektive studerat år. Dessa frågor är gemensamma för hypotes ett och två:

- * Vilken är partiets ståndpunkt gentemot EU?
- * Är ståndpunkten gentemot EU tydlig?
- * Hur motiveras ståndpunkten?

Avsnitt två:

Därtill har följande frågor ställts till valmanifesten för specifik förståelse för hypotes två:

- * Uttalar sig partiet om önskad regeringsbildning?
- * Vilken inställning har partiet till kommande regeringsbildning – har partiet inställningen att de ensamma ska bilda regering eller är en potentiell koalitionspartner tydligt uttalad?

Avsnitt tre:

Givet att Miljöpartiet tydligt uttalat att de önskar samarbeta med ett speciellt parti tycktes det även relevant att studera hur detta parti ställer sig till EU. Varför den potentiella partners partiprogram för det aktuella året, har studerats. Till samarbetspartiets partiprogram har följande fråga ställts (även denna är relevant specifikt för hypotes två):

- * Vilken är den potentiella koalitionspartners syn på Europeiska Unionen?

9.2 Operationalisering statistik

För att fånga väljarskarans inställning till EU har följande indikatorer använts för det statistiska materialet från respektive år:

* Andel som rankat Miljöpartiet som det bästa partiet.

(Fortsättningsvis hänvisas dessa, för enkelhetens skull, till som *Miljöpartiets väljare* trots att denna rankning inte nödvändigtvis betyder att individerna i undersökningen faktiskt röstat på partiet.)

* Andel potentiella väljare som rankar Miljöpartiet som det näst bästa partiet (se 8 *Antaganden*).

* Inställningen till EU hos dessa två kategorier av väljare.

10 Empiriska resultat funna i partiprogram och valmanifest

10.1 Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen – Enligt dessas partiprogram

Följande avser besvara frågorna för operationalisering avsnitt ett; vilken är partiets ståndpunkt gentemot EU? Är ståndpunkten gentemot EU tydlig? Hur motiveras ståndpunkten? Frågorna är av relevans både för hypotes ett och två.

10.1.1 Miljöpartiets inställning år 1994

Det besked Miljöpartiet förmedlar i sitt partiprogram från år 1994 är mycket tydligt – partiet önskar att Sverige inte går med som medlem i den Europeiska Unionen. Partiet skriver "[v]i vill [...] att Sverige säger nej till ett medlemskap i Europeiska Unionen" (Miljöpartiet, 1994, s. 20). I egenskap av den nära geografiska relationen till dåvarande EU beskriver partiet emellertid att de ser visst samarbete mellan Sverige och unionen som nödvändigt. Partiet är inte kritiskt till mänsklig mobilisering men förordar en begränsning av annan typ av förflyttning över nationella gränser (Miljöpartiet, 1994, s. 20).

Miljöpartiet betonar även en specifik sektors behov av mellanstatliga förpliktelser. Partiet anser regler för vård av miljön vara en fråga som fordrar internationellt europeiskt samarbete (Miljöpartiet, 1994, s. 19-20).

Miljöpartiets negativa inställning gentemot den Europeiska Unionen i 1994års partiprogram, motiveras främst av en ängslan inför att unionen ska växa till att bli en internationell supermakt. Partiet ställer sig kritiskt mot alla typer av global hegemoni och understryker istället vikten av lokal autonomi, varför ett ickemedlemskap i EU/EG förespråkas (Miljöpartiet, 1994, s. 19). Miljöpartiet formulerar det som att partiet "avvisar [...] den s k federalistiska samarbetsmodellen, som syftar till att succesivt förvandla suveräna stater till län i nya supermakter" (Miljöpartiet, 1994, s. 19).

Miljöförstörelsernas egenskap av att vara gränsöverskridande motiverar dock den typ av mellanstatliga förpliktelser partiet förespråkar. Problemen anses inte kunna lösas på det nationella planet (Miljöpartiet, 1994, s. 19-20).

10.1.2 Miljöpartiets inställning år 2001

Lika tydligt som partiet år 1994 förmedlade att de ej önskade att Sverige skulle gå med i Europeiska Unionen, lika tydligt klargör de år 2001 sin önskan att landet ska dra sig ur EU. Miljöpartiet önskar en ny folkomröstning som de hoppas ska leda till Sveriges utgång ur den Europeiska Unionen. Partiet vill se att unionen som helhet upplöses (Miljöpartiet, 2001). Miljöpartiet formulerar det som att partiet ”strävar efter att Sverige ska lämna EU [...] På lång sikt anser vi att EU bör upplösas för att ge plats åt ökat självstyre” (Miljöpartiet, 2001).

Under rådande förutsättningar år 2001, med Sverige som medlem i den Europeiska Unionen, beskriver partiet i sitt program emellertid att de ämnar arbeta för att de beslut som tas i EU ska bli så miljövänliga som möjligt. Likt i sitt program från år 1994 fastslår Miljöpartiet år 2001 att det finns viss nödvändighet med överstatliga beslut gällande miljöfrågor. Partiet skriver uttryckligen att de anser att Sverige inte bör delta i EMU-samarbetet (Miljöpartiet, 2001). Gällande Miljöpartiets motsättande till ett svenskt medlemskap i EMU motiveras även detta genom ett resonemang om att EU inskränker det svenska handlingsutrymmet. Partiet menar att ”[e]tt medlemskap i EMU medför att svensk demokrati urholkas” (Miljöpartiet, 2001). Ett EMU-samarbete förväntas medföra än större restriktioner för svensk självbestämmanderätt och höja de murar Miljöpartiet anser Europeiska Unionen ha konsoliderat runt Sverige (Miljöpartiet, 2001).

Den främsta farhågan med den Europeiska Unionen som lyfts år 2001 är bristen av befolkningens möjlighet till autonomi. Utvecklingen av EU beskrivs som framväxten av en överstatlig supermakt. Miljöpartiet ställer sig emot alla typer av supermakter och befävar att gemeneman kan komma att mista kontrollen över sitt eget liv. Denna utveckling beskrivs som ett äventyrade av den svenska demokratin; ”[e]ffekten av EU-medlemskapet är en urholkning av demokratin i det svenska samhället” (Miljöpartiet, 2001).

10.1.3 Miljöpartiets inställning år 2013

Miljöpartiet beskriver år 2013 att de ställer sig kritiska till den Europeiska Unionen. Detta år ifrågasätter inte partiet det svenska medlemskapet men de betonar vikten av att medlemsländerna själva ska kunna bestämma till vilken grad och inom vilka sektorer de önskar delta i samarbetet. Miljöpartiet beskriver värdet av att EU inte utvecklas till en federation. Därtill betonar partiet att unionens befogenheter ska vara tydligt definierade och inte inkräkta på de nationella samt att Sverige fortsatt bör stå utanför EMU (Miljöpartiet, 2013, s. 33-34). Partiet beskriver att ”[u]tifrån vår decentralistiska grundsyn är vi ett EU-kritiskt parti” (Miljöpartiet, 2013, s. 34).

Likt tidigare studerande år beskriver Miljöpartiet år 2013 att beslut rörande miljön med fördel fattas på en överstatlig nivå. Attityden mot EU är ehuru något annorlunda. År 2013 framställer Miljöpartiet den Europeiska Unionen som ett forum som kan bana väg för globalt framstående miljöpolitik. EU ses som arenan för implementering av önskvärt mellanstatligt samarbete i frågan (Miljöpartiet, 2013, s. 33). Ståndpunkten förklaras genom formuleringen ”[i] frågor av global karaktär finns starka skäl som talar för också överstatliga beslut. Det gäller bland annat gränsöverskridande miljöfrågor [...] Idag är EU ett viktigt forum för detta i vår del av världen” (Miljöpartiet, 2013, s. 33).

Den ståndpunkt vilken partiet förmedlar i sitt program år 2013 skiljer sig till viss del från de övriga studerade. Budskapet de tidigare åren har varit mycket tydligt – en önskan om ett Svenskt ickemedlemskap i EU – medan partiet nu antagit en något vagare hållning. Det vagare förhållningssättet påvisas genom att partiet valt att släppa de kraftigt negativa formuleringarna och istället beskriver sig som ett parti *kritiskt* mot den Europeiska Unionen (Miljöpartiet, 2013, s. 34). Det mer diffusa ordvalet lämnar större utrymme för tolkning och kräver i högre grad ett preciserande av partiet för att förmedla för den potentielle väljaren exakt var partiet står.

Miljöpartiets motivering till partiets kritiska hållning år 2013 liknar den som lyfts för år 2001. Den centrala punkten för partiet är de berördas rätt till maktutövande, varför partiet förespråkar en hög grad av decentralisering. År 2013 lyfter partiet också relevansen i att EU inte blir en fasad för medlemsländerna att gömma sig bakom. Miljöpartiet förklarar att tydliga befogenhetsgränser mellan unionen och medlemsländerna är nödvändiga för möjlighet till ansvarsutkrävande och minskad risk till passivitet hos de deltagande. En hög grad av lokal autonomi anses nödvändig i värnandet om demokratin. Därtill ser Miljöpartiet detta som en fråga gällande effektivitet, då mer välgrundade och lämpliga beslut antas fattas av dem som besluten berör (Miljöpartiet, 2013, s. 32, 34). Partiet hävdar att ”[i] dag bestämmer EU över många områden som unionen inte borde hantera, som skulle hanteras bättre regionalt, nationellt eller lokalt” (Miljöpartiet, 2013, s. 33).

10.1.4 Sammanfattande av förändringen i Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen

Av den presenterade informationen kan det fastställas att en viss förändring av Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen har skett. Ställningstagandet mot ett svenskt medlemskap i EU år 1994 och 2001 har bytts mot en acceptans (om än kritisk) till svensk medverkan i EU år 2013 (Miljöpartiet, 1994 s. 19-20; Miljöpartiet, 2001, Miljöpartiet; 2013, s. 32-34). Grundinställningen till ett medlemskap i unionen kan därmed sägas ha förändrats över den studerade perioden.

Två viktiga komponenter i Miljöpartiets ställningstagande är emellertid i huvudsak desamma samtliga studerande år. Miljöpartiet påpekar i samtliga partiprogram miljöfrågans särställning i det internationella samarbetet, då den anses fordra gemensamt mellanstatligt handlande. Därtill understryker partiet både år 1994, 2001 samt 2013 vikten av decentralisering och möjlighet till lokalt självbestämmande (Miljöpartiet, 1994 s. 19-20; Miljöpartiet, 2001, Miljöpartiet; 2013, s. 32-34). Detta medför att trots en förändrad grundinställning gentemot EU håller partiet fast vid sina huvudsakliga värderingar gällande separation mellan mellanstatliga – genom den Europeiska Unionen – och nationella kompetenser.

10.2 Miljöpartiets preferenser för regeringsbildning – Enligt dessas valmanifest

I sökandet efter klargörande gällande uppsatsens andra hypotes anses valmanifest mer lämpliga att studera än partiprogram, vilka användes till kartläggande av den första hypotesen. Valmanifestens högre relevans bottnar i att dessa syftar till att på ett enkelt sätt klargöra på vilka grunder ett parti går till val i det aktuella ögonblicket. Därav anses de mer lämpliga när det gäller sökandet av Miljöpartiets önskade regeringsbildning då denna fråga aldrig är mer närvarande än inför ett stundade val. Måhända att det för läsaren är uppenbart att Miljöpartiet ingick en rödgrön allians inför valet år 2010. Vi önskar dock verifiera Miljöpartiets ståndpunkt som en del av ett rödgrönt samarbete, vilket görs genom studiet av aktuella valmanifest.

Följande avser besvara frågorna för operationalisering avsnitt två; uttalar sig partiet om önskad regeringsbildning? Vilken inställning har partiet till kommande regeringsbildning – har partiet inställningen att de ensamma ska bilda regering eller är en potentiell koalitionspartner tydligt uttalad? Frågorna är av relevans för hypotes två.

10.2.1 Miljöpartiets inställning år 1994

Den situation i vilken Miljöpartiet gick till val år 1994 skiljer sig från de efterkommande såtillvida att partiet inför valet var ett parti utanför Sveriges Riksdag (SNDa). Miljöpartiet formulerar inte helt tydligt i sitt valmanifest år 1994 vilken regeringsbildning de anser önskvärd. Partiet förklarar att de är villiga att inleda diskussioner med andra partier för att forma en majoritet tillräcklig för en koalitionsregering men preciserar ej med vilka partier förhandlingar kan komma att uppstå. Tydligt är dock partiets skepticism mot både en helt röd regering – ett samarbete mellan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet – samt till en regering dominerad av Moderaterna. Partiet menar att de vill ”medverka till att den sittande moderatledda regeringen tvingas avgå. Samtidigt anser vi att en socialdemokratisk regering [...] skulle innebära en olycklig maktkoncentration och cementering av gammal betongpolitik” (SNDa). Den största kritiken riktar Miljöpartiet mot Moderaterna. Partiet förklarar att ett regeringsskifte är en nödvändighet och att Moderaterna inte kan tillåtas ingå i en kommande regering. Partiets preferenser om regeringsbildning utvecklas emellertid inte närmare men partiet antyder att en koalition är nödvändig för att Miljöpartiet ska kunna komma att ingå i regeringsbildningen (SNDa).

10.2.2 Miljöpartiets inställning år 2002

I valmanifestet år 2002 berör Miljöpartiet den kommande regeringsbildningen i en än mindre utsträckning än år 1994. Partiet beskriver politikens klassiska höger-vänster-dikotomi som otillräcklig. Miljöpartiet beskriver hur det går att engagera sig politiskt utan att göra ett val mellan rött och blått – det gröna alternativet sägs stå utanför denna tudelning. Tankar om en potentiell koalitionsbildning lämnas därhän vilket tyder på att Miljöpartiet år 2002 går till val som ett avsides parti (SNDb). Budskapet fångas tydligt i valmanifestets avslutande mening (SNDb):

Valet står inte mellan höger och vänster. Det finns en annan väg. den gröna och långsiktigt hållbara Den går varken åt höger eller vänster, utan framåt, bortom det kortsiktiga, vane-mässiga och grå Det är Du som avgör.¹

¹Citatet är direkt återgivet, inklusive språkliga felaktigheter.

10.2.3 Miljöpartiets inställning år 2010

Som ett inslag i Miljöpartiets valmanifest år 2010 uttalar sig partiet om önskad regeringsbildning. Partiets önskan är att bilda en koalitionsregering åt vänster på den politiska höger-vänster-skalan. Miljöpartiet vill bilda en rödgrön regering och refererar till de röda som samarbetspartier; "[t]illsammans med våra samarbetspartier går Miljöpartiet de gröna till val på att bilda en rödgrön regering efter riksdagsvalet 2010" (SNDc). Miljöpartiet har därmed en tydligt uttalad önskan om resultat efter valet år 2010 samt vilka parter de ämnar samarbeta med (SNDc).

10.2.4 Sammanfattande av förändringen i Miljöpartiets inställning till regeringsbildning

Av informationen ovan framgår att Miljöpartiet i sitt partiprogram varken år 1994 eller år 2002 i nämnvärd utsträckning uttalar sig om önskad samarbetspartner inför valet. Av detta kan slutsatsen dras att partiet dessa år gick till val som enskilt parti (SNDa; SNDb). I partiprogrammet från år 2010 förmedlas budskapet om önskat samarbete dock med besked; partiet önskar en rödgrön regering (SNDc). Därmed kan en förändring av Miljöpartiets inställning till regeringsbildning mellan de studerade åren fastställas. Partiet har gått från att agera som ett ensamt parti till att år 2010 bli en del av en potentiell koalitionsbildning.

Givet Miljöpartiets formulering år 2010 av önskan om en rödgrön regering lämpar det sig att studera partiprogrammet hos det största av dessa samarbetspartier – Socialdemokraterna – för att söka klargörande kring om Miljöpartiet har anpassat sin inställning till EU efter den socialdemokratiska.

10.3 Socialdemokraternas syn på svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen – Enligt dessas partiprogram år 2013

Följande avser besvara frågan för operationalisering avsnitt tre; vilken är den potentiella koalitionsparternes syn på Europeiska Unionen? Frågan är av relevans för hypotes två.

Den socialdemokratiska inställningen till den Europeiska Unionen grundar sig i synen på EU som en språngbräda för utveckling av den europeiska demokratin. Socialdemokraterna värdesätter rörlighet inom unionen, både av människor, varor och kapital. Partiet betonar i synnerhet vikten av att arbetskraften inom unionen behandlas jämlikt och inte exploateras (Socialdemokraterna, 2013, s. 27). Partiet beskriver hur ”EU är en sammanhållande kraft för fred och politisk demokrati [...] EU kan bli en starkare global aktör för utveckling och mänskliga rättigheter” (Socialdemokraterna, 2013, s. 27).

Samtidigt som Socialdemokraterna beskriver EU som ett forum vars ekonomiska och politiska vikt bör växa globalt, understryker de värdet i att Europeiska Unionen inte utvecklas till en federation. Som en del av denna ståndpunkt framhåller partiet subsidiaritetsprincipens relevans i värnandet om nationellt decentraliserad beslutsmyndighet. Därmed förespråkar Socialdemokraterna att övergripande lagar ställs upp gemensamma för EU men att medlemsländerna ska besitta viss frihet gällande iscensättande av dessa (Socialdemokraterna, 2013, s. 27-28). Partiet hävdar att ”[b]ara de beslut som kräver samordning eller reglering på europeisk nivå ska fattas av EU” (Socialdemokraterna, 2013, s. 28).

Utöver detta förklarar Socialdemokraterna att de anser EU behöva utveckla den förda miljöpolitiken. Partiet menar att regler gällande miljöfrågor bör skärpas och anser detta vara en viktig del i unionens arbetsuppgifter (Socialdemokraterna, 2013, s. 27). Den socialdemokratiska hållningen gentemot den Europeiska Unionen är alltså för ett svenskt medlemskap, dock med betoning på behovet av utveckling av organisationen.

10.4 Sammanfattande av resultat funna i partiprogram och valmanifest

Den presenterade informationen påvisar, som skrivet, att det skett en förändring både gällande Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen samt till den önskvärda formen av regeringsbildning. Miljöpartiet har gått från att vara starkt emot ett medlemskap i EU till att vara kritiska mot unionen (Miljöpartiet, 1994 s. 19-20; Miljöpartiet, 2001, Miljöpartiet; 2013, s. 32-34). Partiet har också gått från att ställa upp i riksdagsval som ett enskilt parti till att tydligt uttala önskade samarbetspartners (SNDa; SNDb; SNDc).

Ovan utläses även Socialdemokraternas hållning gentemot EU som i huvudsak signalerar att partiet värdesätter ett svenskt medlemskap men är vaksamma gällande utvecklingen av den Europeiska Unionen mot en federation. Därtill betonar Socialdemokraterna vikten av att nationella befolkningar erkänns beslutsbefogenhet (Socialdemokraterna, 2013, s. 27-28).

11 Empiriska resultat av statistisk undersökning

11.1 Tillvägagångssätt

De statistiska resultaten som presenteras nedan grundar sig i information från undersökningar vid SOM- (Samhälle, Opinion, Medier) institutet. SOM-institutet är ett opartiskt institut vid Göteborgs universitet, vilket genomför undersökningar om befolkningen, regionalt och nationellt (SOM-institutet, 2013). För att hantera denna information har SPSS – Statistical Package for the Social Sciences (IBM SPSS Statistics) valts. Därtill har STATA används för att räkna ut huruvida den funna skillnaden i informationen från undersökningarna är statistiskt signifikant eller ej.

För att söka svaret på Miljöpartiets väljares inställning till EU (se 9 *Operationalisering*), har de som röstat på Miljöpartiet samt dessas inställning till Europeiska Unionen isolerats genom en korstabulering. Korstabulering har även gjorts för de som rankat Miljöpartiet som det näst bästa partiet samt dessas inställning till Europeiska Unionen. Detta har gjorts för respektive utvalt år (se 5 *Metod och fall*) varför sex korstabeller presenteras nedan.

11.2 Andel som rankat Miljöpartiet som det bästa partiet och dessas inställning till EU

Tabell 1 till 6 nedan är en egen sammanställning av information från Riks-SOM-undersökningar för åren 1994, 2001 samt 2011 (SOM-institutet, 2013).

Tabell 1 Väljare med Miljöpartiet som bästa parti – Åsikt om EU år 1994

Tabellen nedan visar hur de som rankat Miljöpartiet som det *bästa* partiet år 1994, ställt sig till svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Av tabellen utläses att majoriteten av de deltagande i undersökningen var i *huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU*. Hela 69,8 % var i *huvudsak emot* ett svenskt medlemskap medan enbart 10,5 % var i *huvudsak för*. 19,8 % av de tillfrågade hade *ingen bestämd åsikt i frågan*.

1994	Medlemskap i EU			Totalt
	I huvudsak för ett svenskt medlemskap i EU	I huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU	Har ingen bestämd åsikt i frågan	
Miljöpartiet som bästa parti	9 10,5%	60 69,8%	17 19,8%	86 100%

(Källa: Riks-SOM 1994)

Tabell 2 Väljare med Miljöpartiet som bästa parti – Åsikt om EU år 2001

Tabellen nedan visar hur de som rankat Miljöpartiet som det *bästa* partiet år 2001, ställt sig till svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Av tabellen utläses att majoriteten av de deltagande i undersökningen var i *huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU*. Hela 58,7 % var i *huvudsak emot* ett svenskt medlemskap medan 19 % var i *huvudsak för*. 19 % av de tillfrågade hade *ingen bestämd åsikt i frågan*.

2001	Medlemskap i EU				Totalt
	I huvudsak för ett svenskt medlemskap i EU	I huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU	Har ingen bestämd åsikt i frågan	Ej svar	
Miljöpartiet som bästa parti	23 19%	71 58,7%	23 19%	4 3,4 %	121 100%

(Källa: Riks-SOM 2001)

Tabell 3 Väljare med Miljöpartiet som bästa parti – Åsikt om EU år 2011

Tabellen nedan visar hur de som rankat Miljöpartiet som det *bästa* partiet år 2011, ställt sig till svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Av tabellen utläses att skillnaden mellan de deltagande i undersökningen som var i *huvudsak för* respektive i *huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU* är relativt liten. Detta år var 33,3 % i *huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU* medan 35,1 % var i *huvudsak för*. Av denna tabell framgår även att hela 27,4 % av de tillfrågade hade *ingen bestämd åsikt i frågan*.

2011	Medlemskap i EU				
	I huvudsak för ett svenskt medlemskap i EU	I huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU	Har ingen bestämd åsikt i frågan	Ej svar	Totalt
Miljöpartiet som bästa parti	59 35,1%	56 33,3%	46 27,4%	7 4,2%	168 100%

(Källa: Super-Riks-SOM 1986-2012)

11.3 Väljare som rankat Miljöpartiet som det näst bästa partiet och dessas inställning till EU

Tabell 4 Väljare med Miljöpartiet som näst bästa parti – Åsikt om EU år 1994

Tabellen nedan visar hur de som rankat Miljöpartiet som det *näst bästa* partiet år 1994, ställt sig till svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Av tabellen utläses att majoriteten av de deltagande i undersökningen var i *huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU*. Detta år var 53,3 % av de tillfrågade i *huvudsak emot* ett medlemskap medan 20,5 % var i *huvudsak för*. Även här är andelen som ej har en åsikt värd att notera då 26,2 % av de tillfrågade hade *ingen bestämd åsikt i frågan*.

1994	Medlemskap i EU			
	I huvudsak för ett svenskt medlemskap i EU	I huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU	Har ingen bestämd åsikt i frågan	Totalt
Miljöpartiet som näst bästa parti	43 20,5%	112 53,3%	55 26,2%	210 100%

(Källa: Riks-SOM 1994)

Tabell 5 Väljare med Miljöpartiet som näst bästa parti – Åsikt om EU år 2001

Tabellen nedan visar hur de som rankat Miljöpartiet som det *näst bästa* partiet år 2001, ställt sig till svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Av tabellen utläses att majoriteten av de deltagande i undersökningen var i *huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU*. Hela 52,1 % av de tillfrågade var i *huvudsak emot* ett medlemskap medan 26,9 % detta år var i *huvudsak för*. 18,5 % av de tillfrågade detta år hade *ingen bestämd åsikt i frågan*.

2001	Medlemskap i EU				
	I huvudsak för ett svenskt medlemskap i EU	I huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU	Har ingen bestämd åsikt i frågan	Ej svar	Totalt
Miljöpartiet som näst bästa parti	32 26,9%	62 52,1%	22 18,5%	3 2,5 %	119 100%

(Källa: Riks-SOM 2001)

Tabell 6 Väljare med Miljöpartiet som näst bästa parti – Åsikt om EU år 2011

Tabellen nedan visar hur de som rankat Miljöpartiet som det *näst bästa* partiet år 2011, ställt sig till svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. Av tabellen utläses att de som deltagit i undersökningen i mindre grad har en bestämd åsikt om EU och att dessa i någon grad kan ses vara mer EU-positiva. Tabellen visar att 43 % av de tillfrågade var i *huvudsak för* ett medlemskap medan 25,7 % var i *huvudsak emot*. Hela 29,8 % detta år hade *ingen bestämd åsikt i frågan*.

2011	Medlemskap i EU			Ej svar	Totalt
	I huvudsak för ett svenskt medlemskap i EU	I huvudsak emot ett svenskt medlemskap i EU	Har ingen bestämd åsikt i frågan		
Miljöpartiet som näst bästa parti	117 43%	70 25,7%	81 29,8%	4 1,5%	272 100%

(Källa: Super-Riks-SOM 1986-2012)

11.4 Sammanfattande av förändringen av väljarskarans inställning till den Europeiska Unionen

Av tabellerna ovan utläses att de som rankat Miljöpartiet som det bästa partiet mellan åren 1994 och 2001 har gått mot att vara något mer positiva till EU. Det vill säga att det finns en statistisk signifikans i skillnaden mellan inställning mellan de två åren. Gällande dem som rankat Miljöpartiet som det näst bästa partiet saknas dock en statistisk signifikans, vilket betyder att man inte kan påvisa en förändring i dessas inställning.

Skillnaden i inställning hos de båda grupperna är klarare mellan år 2001 och 2011. Mellan dessa år syns en tydligare skillnad i andelen positiva till ett svenskt medlemskap, då denna del av befolkningen mellan år 2001 och 2011 påvisar en tvåstjärnig signifikans gällande en förändring mot en mer positiv inställning till EU.

Detta medför att en tydlig utveckling mot en mer positiv inställning till svenskt medlemskap mellan år 1994 och 2011 kan utläsas både hos dem som rankat Miljöpartiet som det bästa respektive näst bästa valet av parti.

11.5 Statistisk signifikans

För att få ut den statistiska signifikansen har STATA använts och ett *two sample test of proportions* utförts. Talen som ligger till grund för uträkning av den statistiska signifikansen är hämtade ur tabellerna ovan, vilka härstammar från värden i SPSS med ursprung från SOM-undersökningar. Testet har genomförts mellan år 1994 och 2001 respektive år 2001 och 2010, för de båda typerna av svarsgrupper (de som rankat Miljöpartiet som *bästa* respektive *näst bästa* parti).

Signifikanstestet visade att samtliga förändringar är statistiskt signifikanta *utom* förändringen mellan år 1994 och 2001 hos dem som rankat miljöpartiet som *näst bästa* parti (d.v.s. mellan tabell 4 och 5). Denna bedömning har gjorts i riktlinjerna med att signifikansvärdet ej ska överstiga 0,05 (Esaiasson et.al., 2012, s. 339). Därtill kan nämnas att signifikansvärdet för jämförelsen mellan år 2001 och 2011 för båda undersökningsgrupperna är lägre än de övriga. Detta då förändringen mellan år 2001 och 2011 har en tvåstjärnig signifikans, vilket påvisar att denna förändring är av högre statistisk signifikans. (För utförligare framställning se *Bilaga 1*).

12 Diskussion kring den teoretiska referensramens slagkraft för de empiriska resultaten

12.1 Diskussion kring hypotes ett:

En förändring i väljarnas preferenser leder till en förändring i Miljöpartiets preferenser

Diskussionen nedan syftar till att applicera Downs (1985) teoretiska utgångspunkter (se 4.1 *Partiers förflyttning efter väljare – Partistrategi enligt Anthony Downs*) på de empiriska resultaten funna gällande väljarans förändrade inställning till den Europeiska Unionen samt Miljöpartiets förändrade ståndpunkt gentemot densamma.

Anthony Downs antagande om att partier, i synnerhet i flerpartisystem, tvingas formulera sinsemellan olika politik kan med lätthet appliceras på Miljöpartiet (Downs, 1985, s. 31, 35, 98, 101-102, 111, 115, 122, 125-127). Resonemanget kring detta kan föras även utan informationen presenterad i denna uppsats. Faktumet att Miljöpartiet profilerat sig till att fokusera på miljöfrågor kan ur Downs synvinkel spegla partiets strävan att genom ideologisk distinktion till övriga partier, attrahera väljare.

Den utveckling som presenterats gällande Miljöpartiets väljare och potentiella väljare påvisar att dessa båda grupper har gått till att vara mer positivt inställda till den Europeiska Unionen (se tabell 1-6). En liknande utveckling har setts i granskandet av Miljöpartiets partiprogram. Jämförelsen mellan väljarskarans inställning och Miljöpartiets inställning är speciellt intressant då dessa tycks följa varandra i en mycket likartad utveckling (Miljöpartiet, 1994, s.19-20; Miljöpartiet, 2001; Miljöpartiet, 2013, s. 33-34). Downs antagande om att den främsta kraften som formar partiers politik är kriget om väljarnas röster får därmed gehör av de empiriska resultaten (Downs, 1985, s. 31, 35, 98, 101-102, 111).

Downs teori om partiers förflyttning efter väljare styrks i synnerhet av att väljarna mellan år 1994 och 2001 tagit ett mindre steg i utvecklingen mot en mer positiv inställning till EU. Miljöpartiets svar på denna utveckling återfinns i dessas partiprogram från år 1994 samt år 2001, då partiet under denna period gick till att acceptera en viss mängd politiska beslut fattade av den Europeiska Unionen (se 10.1 *Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen – Enligt dessas partiprogram*) (Miljöpartiet, 1994, s.19-20; Miljöpartiet, 2001). Med Downs glasögon kan alltså Miljöpartiet anses vara vote-seeking, det vill säga, strävande efter att uppnå maximalt antal röster i längtan efter att hålla office; ingå i regeringsbildning.

Downs teori får ytterligare genomslag av att det större kliv som togs av väljarna mellan år 2001 och 2011 följdes av betydande förändring i Miljöpartiets inställning till EU, då dessa gick från att vara ett parti som tydligt sagt nej till EU till att vara ett parti som är *kritiskt* mot ett svenskt medlemskap i unionen (Miljöpartiet, 2013, s. 33-34). Downs antagande om att partier väljer den ideologi som torde få flest röster får därmed genomslag i fallet med Miljöpartiet (Downs, 1985, s. 31, 35, 98, 101-102, 111). Givet att väljarnas förflyttning föregår partier följer Miljöpartiets utveckling tydligt Downs förklaringsförsök.

Utvecklingen funnen i de empiriska resultaten som beskriver hur både väljarna (samt de potentiella väljarna) och Miljöpartiet har utvecklats i två tydliga etapper mot att vara mer positivt inställda till EU, är den punkt som kanske kraftigast styrker Downs teori. Givet antagandet att väljares rörelse föregår partiers (se 8 *Antaganden*) kan utvecklingen ses som vägen upp för en trappa. I det första skeendet mellan år 1994 och 2001 tog väljarna ett kliv upp för trappan och Miljöpartiet följde efter. I det andra skeendet mellan år 2001 och 2011 tog väljarna ett större kliv och Miljöpartiet svarade år 2013 med att även de tog ett dubbelsteg i riktningen mot en mer positiv inställning till ett svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen.

Ytterligare en grundpelare i Downs teori om partiers förflyttning efter väljare är att denna förändring inte sker i en hög hastighet, utan antas uppträda under en längre tidsperiod (Downs, 1985, s. 109-110). Även denna aspekt får genomslag i de empiriska resultaten, då det berörda partiet under den studerade tjugoårsperioden genomgått en förändring vi menar vara långsam (Miljöpartiet, 1994, s.19-20; Miljöpartiet, 2001; Miljöpartiet, 2013, s.33-34). Detta förklarar varför en drastisk förändring mellan år 1994 och 2001 ej skådats hos partiet.

Trots att denna uppsats fastslår att det har skett en förändring i Miljöpartiets politik över den studerade tjugoårsperioden, har denna ändring inte varit helt radikal. I enlighet med Downs, som hävdar att partier i strävan att behålla tidigare väljare och attrahera nya, har Miljöpartiet genomfört förändringen inom ett visst politiskt spektrum (Downs, 1985, s.109-110). Miljöpartiet har inte övergivit sin brydsamma inställning till EU, utan snarare nedtonat partiets tidigare distinkta uttalanden om svenskt medlemskap i unionen. Miljöpartiet är fortsatt EU-kritiska, vilket stödjer Downs teori om att partier inte överger sin politiska grundplattform utan snarare justerar denna i strävan att attrahera väljarskaran (Miljöpartiet, 2013, s.33-34).

12.1.1 Sammanfattande kring diskussion gällande hypotes ett

Utifrån diskussionen förd ovan utläses att de grundläggande utgångspunkterna i Downs teori i stor utsträckning kan förklara den utveckling som har skett hos Miljöpartiet och dess väljare. Teorin får särskilt stöd från att utvecklingen har skett i två gemensamma sekvenser, vilket talar för att Downs har rätt både i att partier följer sina väljare och att detta sker genom en långsam process. Därtill har vi konstaterat att förändringen har uppträtt inom en viss politisk radie, vilket även faller i linje med vad Downs menar om att partier inte överger sina fundamentala ståndpunkter utan reviderar sin politik inom ett visst spektrum. Hypotes ett; *En förändring i väljarnas preferenser leder till en förändring i Miljöpartiets preferenser*; kan därmed ses som en bekräftad förklaringsmöjlighet till Miljöpartiets förändrade ställningstagande.

12.2 Diskussion kring hypotes två:

Miljöpartiets önskan att ingå i regeringsbildning leder till en förändring av Miljöpartiets preferenser

Diskussionen nedan syftar till att applicera Sjöbloms (1968) teoretiska utgångspunkter (se 4.2 *The Parliamentary arena – Partistrategi enligt Gunnar Sjöblom*) på de empiriska resultaten funna gällande Miljöpartiets förändrade inställning till regeringsbildning samt Miljöpartiets förändrade ståndpunkt gentemot den Europeiska Unionen.

Det faktum att Miljöpartiets restriktiva hållning mot ett svenskt EU-medlemskap presenterad år 1994 och 2001, sammanföll med Miljöpartiets avsaknad av formulerande av önskan om specifik koalitionsbildning är av stort intresse för att värdera Gunnar Sjöbloms förklaringsansats för partiets agerande. Detta förhållande kontrasterat till Miljöpartiets uttryckande om önskad koalitionspartner samt en mer positiv inställning till den Europeiska Unionen under början av 2010-talet är avgörande för förståelsen av Sjöbloms teoretiska slagkraft (Miljöpartiet, 2013, s. 33-34; SNDc; Sjöblom, 1968, s. 256, 260, 267).

Att Miljöpartiet år 2010 valt att formulera en tydlig samarbetspartner i kombination med att partiet i sitt partiprogram år 2013 förmedlade en mycket mer positiv hållning gentemot EU kan tyda på att Sjöblom har rätt i sin teori om att partier formulerar om sin politik i strävan efter att ingå i koalitionsbildning (Miljöpartiet, 2013, s. 33-34; SNDc; Sjöblom, 1968, s. 256, 260, 267).

Givet teorins antagande att relativ positionering på den politiska paletten föregår möjligheterna till partibildning, kan förklaringskraft till Miljöpartiets omformulerande återfinnas i att en ompositionering var nödvändig för att samarbete med Socialdemokraterna skulle möjliggöras (Sjöblom, 1968, s. 256, 260, 267). Av den presenterade utvecklingen kan ett tydligt samband mellan Miljöpartiets ompositionering i frågan gällande inställningen till den Europeiska Unionen och Miljöpartiets formulering av önskan om koalitionspartner utläsas, vilket anses tala för att Sjöbloms teori besitter förklaringskraft för fallet.

Sjöbloms teori om partiets konvergens för möjlighet till koalitionsbildning får genomslag i de empiriska resultaten då Miljöpartiets formulering av hållningen gentemot EU i och med önskan om koalitionsbildning kommit att likna den inställning Socialdemokraterna tagit (Sjöblom, 1968, s. 256, 260, 267). De båda partierna delar vissa fundamentala åsikter i de två senaste studerade partiprogrammen. Bland annat betonar de vikten av att den Europeiska Unionen inte utvecklas till en federation samt att beslutsbefogenhet i stor utsträckning förankras nationellt, regionalt och lokalt (Miljöpartiet, 2013, s. 34; Socialdemokraterna, 2013, s. 27-28).

Hela den inställning de två partierna förmedlar i sina partiprogram (Miljöpartiet och Socialdemokraterna från år 2013) är relativt lika för de två (se 10.1.3 *Miljöpartiets inställning år 2013* samt 10.3 *Socialdemokraternas syn på svenskt medlemskap i Europeiska Unionen – Enligt dessas partiprogram år 2013*). Detta ger stöd åt att Sjöbloms teori kan förklara utvecklingen då denne förkunnar att koalitionsregeringar med nödvändighet förordar ett mått av samklang i den formulerade politiken (Sjöblom, 1968, s. 256, 260, 267).

Den ovan förda diskussionen utifrån Sjöbloms perspektiv utgår ifrån att Miljöpartiet är sökande efter office, d.v.s. de önskar hålla regeringsmakten. Sjöbloms tes att partier strävar efter största möjliga makt över den parlamentariska arenan styrks genom att Miljöpartiets agerande för att ingå i en koalition med Socialdemokraterna i stor utsträckning ökar sannolikheten för att partiet ska få delta i regeringsbildning (Sjöblom, 1968, s. 250, 254-256, 264).

I likhet med resonemanget lyft för hypotes ett belyser Sjöblom att ett parti inte kan förändra sin politik i alltför stor utsträckning utan att riskera att förlora de väljare som initialt röstat på partiet (Sjöblom, 1968, s. 273). Sjöbloms teori besitter förklaringskraft för Miljöpartiets agerande även här då den förskjutning som skett av Miljöpartiets inställning till EU, likväl har skett inom en viss politisk sfär. Teorin förklarar även varför Miljöpartiet valt att samarbeta med ett parti positionerat på samma del av den politiska höger-vänster-skalan som de själva. Partiet har inte gjort en helomvändning i sin politik gällande den Europeiska Unionen, utan snarare dämpat de tidigare drastiska uttalandena (Miljöpartiet, 2013, s.33-34; SNDc). Vilket även stöttar Sjöbloms antagande om att partier inte kan genomgå en alltför stor förändring, på grund av risken att förlora tidigare väljare.

12.2.1 Sammanfattande kring diskussion gällande hypotes två

Av resonemanget fört ovan framgår att de funna empiriska resultaten ger viss slagkraft för Sjöbloms teori i förklarande till Miljöpartiets agerande. Teorin stöds i synnerhet av att Miljöpartiet valt att förändra sitt ställningstagande gentemot EU i den samtid då partiet uttalat önskade samarbeta med Socialdemokraterna. Detta styrker Sjöbloms antagande om att partiets relativa positionering föregår möjligheterna till samarbete. Därtill styrks Sjöbloms teori genom att omformuleringen samt valet av samarbetspartner skett inom en viss sfär, vilket indikerar Miljöpartiets ovilja att mista tidigare väljare. Hypotes två; *Miljöpartiets önskan att ingå i regeringsbildning leder till en förändring av Miljöpartiets preferenser*, kan därmed ses som en bekräftad förklaringsmöjlighet till Miljöpartiets förändrade ställningstagande.

Ett visst mått av självkritik kan emellertid lämpa sig gällande uttalandet av hur utvecklingen beskriven ovan är till förmån för Sjöbloms teori. För att riktigt kunna påvisa teorins slagkraft i avseendet kring Miljöpartiets preferenser i förhållande till Socialdemokraternas, hade en studie av större material varit nödvändig. Detta för att bättre fånga in det politiska rummet och relationen mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Ett rimligt åtagande för att bättre bekräfta eller avfärda Sjöbloms slagkraft hade varit att även studera utvecklingen av Socialdemokraternas förda hållning gentemot ett svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen. En sådan studie hade kunnat bistå med klargörande kring huruvida det skett en ompositionering även från Socialdemokraternas sida, i strävan att närma sig Miljöpartiet inför en eventuell koalitionsbildning.

I påvisandet av en justering i Miljöpartiets politik i strävan att erhålla regeringsmakt, i anda med Sjöbloms teori, hade det varit fördelaktigt att kunna påvisa att Miljöpartiets förändring av inställning till den Europeiska Unionen skett *innan* partiet gjort ett uttalat ställningstagande gällande partner för regeringsbildning. På grund av bristande tillgänglighet gällande partiprogram och valmanifest från samma år (som framgått tidigare i uppsatsen), försvåras möjlighet-

en till uttalande kring huruvida Miljöpartiets ompositionering föregick uttalandet om prefererad samarbetspartner, eller vice versa. Detta innebär ytterligare ett hinder för en bedömning av hur väl Sjöblom kan förklara den iakttagna utvecklingen. Vi väljer emellertid att beakta tidskillnaden mellan år 2010 (Miljöpartiets valmanifest) och 2013 (Miljöpartiets partiprogram) som relativt liten, varför vi antar att ingen större förändring har skett emellan dessa.

12.3 Övergripande om de två hypotesernas relevans

Därmed står svaret på varför denna förändring i inställningen till EU uppkommit tudelat. Av det studerade fallet vill vi framhålla att det kan vara komplicerat att skilja de två förklaringsmodellerna åt. Två komponenter försvårar bedömningen gällande vilken hypotes som bäst förklarar förändringen. Delvis försvåras denna av att det empiriska materialet påvisar att en förändring i väljarnas inställning skett parallellt med en förändring av Miljöpartiets syn på regeringsbildning. Detta gör det problematiskt att urskilja vilket av dessa förhållanden som varit det starkast pådrivande för Miljöpartiets förändrade inställning gentemot den Europeiska Unionen.

Delvis försvåras bedömningen av risken att ett samband föreligger mellan de två hypoteserna. Ett händelseförlopp då ett parti förflyttar sig efter väljarskaran (i enlighet med Downs, 1985) kan medföra en ompositionering av partiet på den politiska paletten. Denna ompositionering kan (i enlighet med Sjöblom, 1968) vara den nödvändiga omställning som krävs för att ett parti ska kunna ingå i en koalitionsbildning. En förflyttning efter väljarna kan därmed bidra till att möjliggöra ett partiöverskridande samarbete. Sambandet skulle även kunna vara det motsatta. Det vill säga att en förflyttning för att möjliggöra regerings-samarbete skulle kunna innebära en förflyttning i riktningen mot att attrahera en större väljarskara.

13 Slutsats

13.1 Har Miljöpartiet förändrat sin inställning till den Europeiska Unionen?

Genom vår undersökning kan vi fastställa att *Miljöpartiet har genomgått en förändring gällande partiets inställning till den Europeiska Unionen*. Partiet har gått från att vara starka EU-motståndare till att var kritiska mot organisationen, en förändring som påvisas genom granskningen av Miljöpartiets partiprogram från år 1994, 2001 och 2013. Partiet har likväl inte genomgått en drastisk förändring från det ursprungliga EU-motståndet utan tonat ned och modifierat denna hållning. Varvid partiet år 2013 framstår som mindre skeptiskt till den Europeiska Unionen än det gjort tidigare.

13.2 Varför har denna eventuella förändring uppkommit?

Som framgår är denna uppsats avgränsad till att enbart beakta de två uppställda hypotesernas (se 3 *Hypoteser och avgränsning*) slagkraft i förklarandet varför de skådade förändringarna hos Miljöpartiet har uppkommit. Givet den diskussion som förts ovan framgår att den förändring som ses hos Miljöpartiet kan bero på olika orsaker. Sammanfattandet av diskussionerna ovan påvisar att förklaringskraft kan finnas i de båda hypoteserna givet de uppställda teoretiska utgångspunkterna för respektive hypotes.

Till stöd för hypotes ett står det faktum att det har skett en förskjutning hos väljarna samt de potentiella väljarna. Vi har ovan visat att givet utgångspunkterna för Downs (1985) teori finns det anledning att tro att Miljöpartiets förändrade ståndpunkt gentemot den Europeiska Unionen är ett svar på en förändring hos väljarna. Svaret till varför en förändring har skett kan alltså delvis finnas i att Miljöpartiet är sökande efter maximalt antal röster – *vote-seeking* – och strävar efter detta genom att följa väljarnas preferenser. Denna förklaringsmodell får särskilt gensvar genom beaktandet av att även Miljöpartiets potentiella väljare – de som rankat Miljöpartiet som det näst bästa partiet – har förändrats till att bli mer positivt inställda till ett svenskt medlemskap i EU. Detta bidrar till rimligheten i att Miljöpartiets förändring beror på att de följer väljarskaran i sökandet efter maximalt antal röster.

Uppsatsens innehåll har emellertid påvisat att förklaring till Miljöpartiets förändrade ståndpunkt även kan återfinnas i partiets önskan att ingå i regeringsbildning, i enlighet med hypotes två. Vi har ovan visat att, givet utgångspunkterna för Sjöbloms (1968) teori, finns det anledning att tro att Miljöpartiets förändrade ståndpunkt gentemot den Europeiska Unionen är ett svar på en förändring i Miljöpartiets preferenser gällande regeringsbildning. Svaret till varför Miljöpartiet formulerat om sin ståndpunkt gentemot den Europeiska Unionen kan alltså även finnas i partiets strävan att bilda regering – att hålla office. Till förmån för denna förklaringsmodell står den ompositionering Miljöpartiet gjort genom ett närmande mot ett uttalat, dominerande samarbetsparti – Socialdemokraterna. Detta bidrar till rimligheten i att Miljöpartiets förändring beror på att de konvergerar mot socialdemokratisk politik i egenskapen av att vara office-seeking; att vilja erhålla regeringsmakt.

Resultatet av denna undersökning påvisar följaktligen att fallet med Miljöpartiets förändrade inställning gentemot den Europeiska Unionen troligen består av en kombination av de två förklaringsmodellerna. Utkristalliseringen av tänkbar förklaring är något problematisk då de studerade händelserna löper samtidigt. Vidare kan de påverka varandra, något som gör att man är tvungen att se på båda förklaringsmodellerna för att studera partiets ändring. Både Downs (1985) och Sjöbloms (1968) teorier kan därmed vara goda underlag i sökandet av insikten av hur partier beter sig. För att besvara frågan om varför en förändring av Miljöpartiets inställning till den Europeiska Unionen uppkommit påvisar denna uppsats att det beror på en *kombination av förändrade preferenser i väljarskaran samt en önskan från Miljöpartiet att erhålla regeringsmakt.*

14 **Förslag till vidare forskning**

Den ovan presenterade uppsatsen ger förhoppningsvis uppslag till fortsatt forskning. Vi skulle för detta vilja lyfta konkreta förslag vi anser att uppsatsen öppnar för.

I sökande efter en konvergens mellan Miljöpartiets politik och de potentiella samarbetspartnerna Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, skulle det vara intressant att studera en förändring i inställningen till miljöfrågor hos de två sistnämnda. Detta för att söka efter förändring av politiken även från dessas sida, i strävan efter ett samarbete.

Därtill skulle det vara intressant att bedriva en studie kring varför det skett en förändring i väljarnas inställning till den Europeiska Unionen. I denna uppsats konstateras bara denna utveckling men svaret på vad den beror på söks ej, vilket givetvis skulle vara ett intressant studieområde.

15 Referenslista

15.1 Primärmaterial

- Miljöpartiet, 1994. *Partiprogrammet – Miljöpartiet 1994* [Elektronisk].
Tillgänglig: http://www.mp.se/sites/default/files/partiprogram_1994.pdf. Hämtdatum: 2014-04-23.
- Miljöpartiet, 2001. *Partiprogram – Miljöpartiet* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.mp.se/sites/default/files/partiprogram_2001.pdf. Hämtdatum: 2014-04-23.
- Miljöpartiet, 2013. *Partiprogram* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.mp.se/sites/default/files/miljopartiets_partiprogram_lagupplöst_2013.pdf. Hämtdatum: 2014-04-23.
- SNDa, Svensk Nationell Datatjänst. *Miljöpartiet – valmanifest 1994* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://snd.gu.se/sv/vivill/party/mp/manifesto/1994>. Hämtdatum: 2014-04-23.
- SNDb, Svensk Nationell Datatjänst. *Valkongressen 2002* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://snd.gu.se/sv/vivill/party/mp/manifesto/2002>. Hämtdatum: 2014-04-23.
- SNDc, Svensk Nationell Datatjänst. *Framtiden* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://snd.gu.se/sv/vivill/party/mp/manifesto/2010>. Hämtdatum: 2014-04-23.
- Socialdemokraterna, 2013. *Ett partiprogram för förändring* [Elektronisk].
<http://www.socialdemokraterna.se/upload/Kongresser/Kongress2013/Ett%20program%20for%20forandring.pdf> Hämtdatum: 2014-05-07

15.2 Sekundärmaterial

- Bale, Tim (2008). *European politics: a comparative introduction*. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- De Winter, Lieven – Dumont, Patrick, 2006. "Parties into Government: Still Many Puzzles." I Katz, Richard och William Crotty (red.), *Handbook of Party Politics*. London: Sage, 175-188.
- Downs, Anthony (1985). *An economic theory of democracy*. New York: Harper & Row.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Gallagher, Michael – Laver, Michael – Mair, Peter, 2011. *Representative Government in Modern Europe*. 5e uppl. McGraw Hill.
- Heywood, Paul, Erik Jones, Martin Rhodes, 2002. "Introduction: West European States Confront the Challenge of a New Millennium", i Heywood, Paul, Erik Jones, Martin Rhodes (red.), *Developments in West European politics 2*. 2a uppl. Basingstoke: Palgrave, s. 1-14.
- Larsson, Hans Albin för Nationalencyklopedin. *Blockpolitik*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/blockpolitik> . Hämtdatum: 2014-04-25
- Ljunggren, Stig-Björn, 2010. "Miljöpartiet - Från miljömissnöjesparti till grön regeringspartner", *Statsvetenskaplig tidskrift*, vol. 112, nr. 2, s. 177-188.
- Regeringskansliet. *Sveriges regeringar under 100 år* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/4393> . Hämtdatum: 2014-05-05
- Riks-SOM 1994: Göteborgs universitet, SOM-institutet. RIKS-SOM 1994 [datafil]. Göteborgs universitet, SOM-institutet [producent], 1995. Göteborg, Sverige: Svensk Nationell Datatjänst (SND) [distributör]
- Riks-SOM 2001: Göteborgs universitet, SOM-institutet. RIKS-SOM 2001 [datafil]. Göteborgs universitet, SOM-institutet. Göteborg, Sverige: Svensk Nationell Datatjänst (SND) [distributör]
- SCB, Statistiska Centralbyrån, 2013. *EMU-/eurosypatier efter partisypati 1997–2013* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Partisypatier/Partisypatiundersokningen-PSU-/12436/12443/_EU-sypatier-efter-partisypati-1996-2013 . Hämtdatum: 2014-05-05
- SOM-institutet, 2013. *Verksamheten* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.som.gu.se/om_som/verksamhet/ . Hämtdatum: 2014-05-04

Sjöblom, Gunnar (1968). *Party strategies in a multiparty system*. Diss. Lund: Univ.

Super-Riks-SOM 1986-2012 (ser i historiken att du fick den senaste varianten inklusive 2012): Göteborgs universitet, SOM-institutet. SUPER-RIKS-SOM 1986-2012 [datafil]. Göteborgs universitet, SOM-institutet [producent], 2013. Göteborg, Sverige: Svensk Nationell Datatjänst (SND) [distributör].

16 Bilaga 1

Nedan presenteras de statistiska signifikanstesten som gjorts för uppsatsen. Informationen är hämtad från tabellerna presenterade i uppsatsen vilka bottnar i statistik behandlad i SPSS med ursprung från SOM-undersökningar. Tabellerna nedan är framtagna med hjälp av ett *two sampel test of proportions* i programmet STATA. De statistiska signifikanstesten gällande de två väljargruppernas förändring i inställning gentemot EU mellan år 1994 och 2001 respektive år 2001 och 2011, är gjorda med utgångspunkt i en ensidig hypotes. Talen använda för att få ut det statistiska resultatet är *antal* samt *procentsats* för andelen positivt svarande, varje år. Det är alltså ändringen i *positiv inställning* som testas och resultaten redovisar om det är en signifikant skillnad i positiv inställning till EU mellan de berörda åren. Utgångspunkten för den statistiska signifikansen är därmed $\Pr(Z < z)$.

År 1994/2001 Miljöpartiet som bästa parti

. prtesti 86 .105 121 .19						
Two-sample test of proportion			x: Number of obs =		86	
			y: Number of obs =		121	
Variable	Mean	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
x	.105	.0330565			.0402104	.1697896
y	.19	.0356637			.1201004	.2598996
diff	-.085	.0486275			-.1803081	.0103081
	under Ho:	.0510009	-1.67	0.096		
diff = prop(x) - prop(y)					z = -1.6666	
Ho: diff = 0						
Ha: diff < 0			Ha: diff != 0		Ha: diff > 0	
Pr(Z < z) = 0.0478			Pr(Z < z) = 0.0956		Pr(Z > z) = 0.9522	

(Källa: Riks-SOM 1994; Riks-SOM 2001)

År 2001/2011 Miljöpartiet som bästa parti

```

. prtesti 121 .19 168 .351
Two-sample test of proportion
x: Number of obs = 121
y: Number of obs = 168

```

Variable	Mean	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]
x	.19	.0356637			.1201004 .2598996
y	.351	.0368232			.2788279 .4231721
diff	-.161	.0512625			-.2614727 -.0605273
	under Ho:	.0537438	-3.00	0.003	

diff = prop(x) - prop(y) z = -2.9957
Ho: diff = 0

Ha: diff < 0 Pr(Z < z) = 0.0014	Ha: diff != 0 Pr(Z < z) = 0.0027	Ha: diff > 0 Pr(Z > z) = 0.9986

(Riks-SOM 2001; Super-Riks-SOM 1986-2012)

År 1994/2001 Miljöpartiet som näst bästa parti

```

. prtesti 210 .205 119 .269
Two-sample test of proportion
x: Number of obs = 210
y: Number of obs = 119

```

Variable	Mean	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]
x	.205	.0278581			.1503992 .2596008
y	.269	.0406501			.1893273 .3486727
diff	-.064	.0492798			-.1605867 .0325867
	under Ho:	.0481494	-1.33	0.184	

diff = prop(x) - prop(y) z = -1.3292
Ho: diff = 0

Ha: diff < 0 Pr(Z < z) = 0.0919	Ha: diff != 0 Pr(Z < z) = 0.1838	Ha: diff > 0 Pr(Z > z) = 0.9081

(Källa: Riks-SOM 1994; Riks-SOM 2001)

År 2001/2011 Miljöpartiet som näst bästa parti

```
. prtesti 119 .269 272 .43
```

Two-sample test of proportion x: Number of obs = **119**
y: Number of obs = **272**

Variable	Mean	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]
x	.269	.0406501			.1893273 .3486727
y	.43	.0300184			.3711651 .4888349
diff	-.161	.0505325	-3.02	0.003	-.2600418 -.0619582
	under Ho:	.053375			

diff = prop(x) - prop(y) z = **-3.0164**
 Ho: diff = 0

Ha: diff < 0 Pr(Z < z) = 0.0013	Ha: diff != 0 Pr(Z < z) = 0.0026	Ha: diff > 0 Pr(Z > z) = 0.9987

(Riks-SOM 2001; Super-Riks-SOM 1986-2012)